

การศึกษาศาสนาและการดำเนินงานของห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

นางสาว เพชรภรณ์ ทรัพย์ถ้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
002916

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

I16728609

A STUDY OF THE CONDITIONS AND OPERATION
OF THE MINISTRY OF EDUCATION LIBRARY

Miss Petcharaporn Suptuesataya

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ
 ชื่อนิสิต นางสาวเพชรภรณ์ ทรัพย์ถ้อย
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เคือน สันธุพันธ์ประทุม
 ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
 ปีการศึกษา 2522

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพ การดำเนินงาน การบริหารงาน การบริการ ปัญหาและอุปสรรคของห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนความคิดเห็นและความต้องการในการใช้ห้องสมุด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดให้สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น

ในการดำเนินงานวิจัย ใช้วิธี

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

2. สัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

3. สังเกตการดำเนินงานของห้องสมุดโดยตรง

4. สสำรวจห้องสมุดและลักษณะการใช้ห้องสมุดโดยส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดทั้งหมด ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ใช้ห้องสมุดตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึงต้น พ.ศ. 2521 เป็นจำนวน 274 ชุด

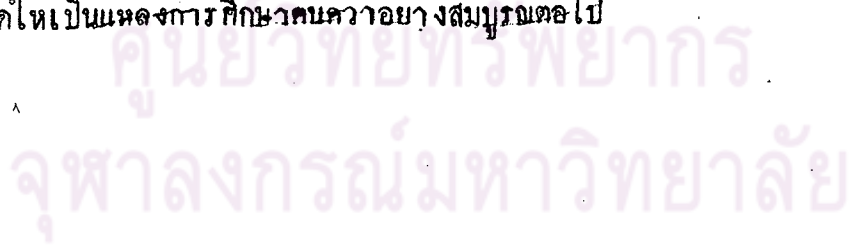
ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีอาคารเป็นเอกเทศ ต้องอาศัยสถานที่ของหน่วยงานอื่นในกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นที่ปฏิบัติงาน หนังสือส่วนใหญ่ของห้องสมุดจัดหามาด้วยระบบทศนิยมของคิวอี้ หนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดมีอยู่อำนวยความสะดวกและสนองความต้องการแก่ผู้ใช้ไม่เพียงพอ การจัดวางและจัดเก็บหนังสือ สิ่งพิมพ์ และวัสดุครุภัณฑ์ ไม่เหมาะสม จำนวนบุคลากรของห้องสมุดไม่เพียงพอ

แก่การปฏิบัติงานของสมุค งบประมาณที่ห้องสมุคได้รับได้เป็นจำนวนไม่แน่นอนในแต่ละปี เนื่องจากไม่มีงบประมาณโดยเฉพาะ

ในค่านลักษณะการใ้ของสมุคและความคิดเห็นของผู้ใ้ของสมุคนั้น ปรากฏว่า ผู้ใ้ของสมุคส่วนใหญ่มีเวลาว่างในการเข้าใ้ของสมุคน้อย และเข้าใ้ตามความสะดวก และโอกาส โดยใ้บริการยืม-คืนหนังสือมากที่สุด หนังสือและสิ่งพิมพ์เป็นที่นิยมใ้มากโดย เน้นเนื้อหาความรู้การศึกษา ในขณะที่สิ่งพิมพ์ประเภทวารสารและจุลสารเป็นที่ต้องการใ้น้อย เกี่ยวกับความคิดเห็นนั้น ผู้ใ้ของสมุคมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการ ใ้บริการต่อผู้ใ้พอสมควร หนังสือและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุคส่วนใหญ่ไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ห้องสมุคขาดการประชาสัมพันธ์ และผู้ใ้ของสมุคมีความต้องการมากที่จะใ้ห้องสมุคจัด บริการถ่ายเอกสารเพื่ออำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาของผู้ใ้ นอกจากนี้ยังต้องการ ใ้ห้องสมุคจัดแนะนำการใ้ของสมุค จัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ จัดทำคู่มือช่วยคนควาจาก เอกสาร จัดทำบรรณานุกรม-บรรณานี้-สาระสังเขป และจัดนิทรรศการเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ขอเสนอแนะ

ห้องสมุคกระทรวงศึกษาธิการควรจะนำข้อมูลจากการวิจัย ตลอดจนความคิดเห็น และขอเสนอแนะต่าง ๆ ในครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพและการดำเนินงานของ ห้องสมุคให้เป็นแหล่งการศึกษาควาอย่างสมบูรณ์ต่อไป

Thesis Title A Study of the Conditions and Operation of
 the Ministry of Education Library

Name Miss Petcharaporn Suptuesataya

Thesis Advisors Assistant Professor Sachi Chandavimol
 Assistant Professor Duan Sintupanpratum

Department Library Science

Academic Year 1979

ABSTRACT

The objective of this thesis is to study the conditions, operation, administration, services and problems of the Ministry of Education Library, including the library users' demands and opinions. The study result is to serve as a guideline for improving, developing and encouraging the better utilization of the library.

The study methods used in this thesis are:

1. researching through books, periodicals and other printed materials concerning the library
2. interviewing the librarians
3. observing the library operation
4. surveying the library and its utilizing by distributing 274 questionnaires to the library users whose name are in the library's record in B.E. 2520 and early B.E. 2521

Research results are concluded as follows:

The library does not have its own building in operating and providing service. Books and printed materials serviced are classified by Dewey Decimal System. However, these books and materials do not satisfactorily fulfill its users' demand. Besides, the arrangement of the library facilities and collections is not suitable because of limited space. Moreover, the number of the library staff is not adequately related to the library work load. Finally, the budget provided for the library operation has not been well-developed.

For the library utilization, most of the library users have not much free time for the library and come to make use of the library arbitrarily according to time convenience. Most of them use circulating service and borrow mainly books and printed materials, especially the books about education, but their demands on periodicals and pamphlet are not many. For the view of the library users, they point out that the library staff are fairly enthusiastic in giving the library service. However, most of the books and materials are not up-to-date. Besides, the library lacks public relations and the library photo-copying service that the users are in great demand of. Additionally, the library is required to increase services and activities namely, the library exhibition and orientation, library lists of new books and library handbooks such as bibliographies, indices, and abstracts.

Recommendation

To improve the library, it is recommended that the data, the ideas and the proposals suggested in this thesis should serve as guidelines for the improvement of the library condition, operation and administration so as to be a perfect center for educational study and research.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์
อำพันวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. จ้อย นันทวีชรินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
จันทวิมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกื้ออน สิ้นธุพันธุ์ประทุม และอาจารย์วัลลีย์ ปราสาททองโอสถ
ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ศจี จันทวิมล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกื้ออน สิ้นธุพันธุ์ประทุม ที่ไ้สละเวลาให้คำแนะนำ
และช่วยแก้ไขตรวจทานวิทยานิพนธ์ให้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็น
อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใคร่ขอขอบคุณ นางสาวจิตติ ปิงตระกูล และทุกท่านที่มีได้
กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ แต่เป็นผู้ที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

เพชรภรณ์ ทรัพย์ถ่อสัตย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
รายการตารางประกอบ	ม
รายการแผนผังและแผนภูมิประกอบ	ก

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อจำกัดในการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
คำจำกัดความ	8
2. ประวัติความเป็นมาของกระทรวงศึกษาธิการ	12
ความนำ	12
ก่อนการตั้งกระทรวง	12
การตั้งกระทรวงศึกษาธิการ	14
กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน	19
อำนาจหน้าที่	19
การแบ่งส่วนราชการ	21

บทบาทและหน้าที่ของกรมและหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวง

ศึกษาธิการ.....	24
สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี.....	24
สำนักงานปลัดกระทรวง.....	24
กรมการฝึกหัดครู.....	26
กรมการศาสนา.....	29
กรมพลศึกษา.....	33
กรมวิชาการ.....	35
กรมศิลปากร.....	42
กรมสามัญศึกษา.....	45
กรมอาชีวศึกษา.....	49
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.....	54
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.....	55
3. หอสมุดกระทรวงศึกษาธิการ.....	58
ประวัติ.....	58
วัตถุประสงค์.....	67
สภาพทั่วไป.....	69
การดำเนินงานของหอสมุด.....	๘6
ความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่น ๆ.....	109
งานพิเศษ.....	111
ปัญหาและอุปสรรคทั่วไปตลอดจนข้อเสนอแนะ.....	112
โครงการต่าง ๆ ของหอสมุด.....	115

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	118
การสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูล.....	118
ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	119
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	120
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	227
สรุปผลการวิจัย.....	227
อภิปรายผล.....	238
ข้อเสนอแนะ.....	241
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	247
บรรณานุกรม.....	248
ภาคผนวก.....	255
ประวัติ.....	299

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและห้องสมุดที่ใช้.....	121
2. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามระดับอายุและเพศ.....	124
3. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามระดับอายุและสถานที่ทำงาน.....	125
4. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและวุฒิ.....	126
5. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและสถานภาพการทำงาน.....	127
6. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและตำแหน่ง.....	128
7. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและความถี่ในการเข้ามาใช้ห้องสมุด.....	136
8. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและระยะเวลาที่เข้ามาใช้ห้องสมุด.....	137
9. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและเวลาว่างในการเข้ามาใช้ห้องสมุด.....	138
10. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและเหตุที่ทราบว่า มีห้องสมุด.....	139
11. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและเหตุผลความสำคัญที่เข้าใช้ห้องสมุด.....	140
12. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและเหตุผลความสำคัญที่เข้าใช้ห้องสมุดในลักษณะอื่น.....	144
13. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและจุดประสงค์ในการอ่านหนังสือ.....	152
14. รอยละของผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามสถานที่ทำงานและประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ต้องการใช้ในห้องสมุด.....	153

15.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและเนื้อหาของหนังสือที่ตองการไซในของสมุค.....	155
16.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและประเภทของสิ่งพิมพ์ในของสมุคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ไซมากที่สุด.....	158
17.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและภาษาของหนังสือที่อ่าน.....	160
18.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและสิ่งที่มีส่วนช่วยในการเลือกหนังสืออ่าน.....	161
19.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและวิธีหาหนังสือในของสมุค.....	162
20.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและบริการด้านต่าง ๆ ของของสมุค.....	164
21.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและความคิดเห็นเรื่องความสำคัญขงของสมุค.....	166
22.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามสถานที่ทำงานและความตองการกิจกรรมจากของสมุคเพื่อไซของสมุคควยตนเองไคคี่ขึ้น.....	167
23.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามของสมุคที่ไซและระดับอายุ.....	172
24.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามของสมุคที่ไซและเพศ.....	173
25.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามของสมุคที่ไซและความถี่ในการเข้ามาไซของสมุค.....	174
26.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามของสมุคที่ไซและระยะเวลาที่เข้าไซของสมุค.....	175
27.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามของสมุคที่ไซและเวลาว่างในการเข้ามาไซของสมุค.....	176

28.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและเหตุที่ทราบว่ามีห่งสมุก.....	177
29.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและเหตุผลความสำคัญที่เข้าไชห่งสมุก.....	178
30.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและเหตุผลความสำคัญที่เข้าไชห่งสมุกในลักษณะอื่น ๆ.....	182
31.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและจุดประสงค์ในการอ่านหนังสือ.....	189
32.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ต้องการไชในห่งสมุก.....	190
33.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและเนื้อหาของหนังสือที่ต้องการไชในห่งสมุก.....	191
34.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและสิ่งพิมพ์ในห่งสมุกที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ไชมากที่สุด.....	193
35.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและภาษาของหนังสือที่อ่าน.....	194
36.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและสิ่งที่มีส่วนช่วยในการเลือกหนังสืออ่าน.....	195
37.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและวิธีหาหนังสือในห่งสมุก.....	196
38.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและบริการด้านต่าง ๆ ของห่งสมุก.....	197
39.	รอยละของผู้ไชห่งสมุก จำแนกตามห่งสมุกที่ไชและความคึกเห็นเรื่องความสำคัญของห่งสมุก.....	198

40.	รอยละของผู้ไซของสมุค จำแนกตามหองสมุคที่ไซและความตองการ กิจกรรมจากหองสมุคเพื่อไซของสมุคควยตนเองไคคี่ขึ้น	199
41.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมที่มึความคึกเห็นในเรื่งอาคารสถานที	203
42.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งใหม่ที่มึความคึกเห็นในเรื่งอาคารสถานที	205
43.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมที่มึความคึกเห็นในเรื่งวัสคครุภันที	207
44.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งใหม่ที่มึความคึกเห็นในเรื่งวัสคครุภันที	209
45.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมที่มึความคึกเห็นในเรื่งหนังสือสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ	211
46.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งใหม่ที่มึความคึกเห็นในเรื่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	213
47.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมที่มึความคึกเห็นในเรื่งบริการของ หองสมุค	215
48.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งใหม่ที่มึความคึกเห็นในเรื่งบริการของ หองสมุค	216
49.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมที่มึความคึกเห็นในเรื่งความตองการ บริการและกิจกรรมของหองสมุค	217
50.	รอยละของผู้ไซของสมุคแห่งใหม่ที่มึความคึกเห็นในเรื่งความตองการ บริการและกิจกรรมของหองสมุค	219
51.	เปรียบเทียบความคึกเห็นของผู้ไซของสมุคแห่งเคิมและหองสมุค แห่งใหม่	221

รายการแผนผังและแผนภูมิประกอบ

แผนผังที่

หน้า

1. แผนผังห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ (แห่งเดิม) 300
2. แผนผังห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ (แห่งใหม่) 301
3. แผนผังห้องสิ่งพิมพ์กับหนังสือเด็กและห้องหนังสือหายาก 302
4. แผนผังห้องแบบเรียนหายากและห้องหนังสือทั่วไป 303
5. แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการ กระทรวงศึกษาธิการ 304

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย